

810.

Na osnovi člana 52. stav 4. Osnovnog zakona o zaštiti na radu (Službeni list SFRJ, br. 15/65), u suglasnosti sa saveznom sekretarom za industriju i trgovinu, savezni sekretar za rad propisuje

P R A V I L N I K

O ZAŠTITI NA RADU PRI TERMIČKOM OBRADIVANJU LEGURA LAKIH METALA U KUPAONICAMA SA NITRATNIM SOLIMA

Član 1.

Ovim pravilnikom propisuju se mjere i normativi zaštite na radu osoba pri termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupaonicama sa nitratnim solima od kalijevog ili natrijevog nitrata ili njihovih smjesa.

I. MJERE I NORMATIVI ZAŠTITE NA RADU

1. Termičko obrađivanje legura

Član 2.

U kupaonicama sa nitratnim solima mogu se zagrijavati u svrhu oplemenjivanja legure aluminija ako sadrže manje od 8% magnezija.

Binarne legure aluminija koje sadrže do 8% magnezija mogu se u kupaonici sa nitratnim solima zagrijavati samo radi rekristalizacionog žarenja na temperaturi solne smjese u trajnom pogonu od najviše 380°C.

Sve ostale aluminijeve legure (binarne bez sadržaja magnezija i višekomponentne sa sadržajem magnezija do 8%), sa izuzetkom binarnih legura aluminija sa magnezijem iz stava 2. ovog člana, mogu se termički obrađivati u kupaonicama sa nitratnim solima na temperaturama koje su za njih optimalne, s tim da najviša temperatura solne smjese u trajnom pogonu ne smije premašiti 550°C

Član 3.

Legure aluminija iz člana 2. ovog pravilnika, namijenjene termičkoj obradi u kupaonici sa nitratnim solima, moraju imati atest proizvođača legure o kvantitativnom sadržaju dodatnih i pratećih sastojaka.

Nitratne soli za termičku obradu legura lakih metala moraju imati atest proizvođača o sastavu, sa uputom za rad.

Član 4.

Predmeti od magnezija i magnezijevih legura ne smiju se termički obrađivati u kupaonicama sa nitratnim solima.

Član 5.

Kupaonice sa nitratnim solima mogu se zagrijavati samo električnom strujom. Konstrukcija kade i grijaćih elemenata mora biti takva da je onemogućeno lokalno pregrijavanje metalnog zida kupaonice i grijaćih cijevi grijača. Lokalno pregrijavanje solne smjese mora biti spriječeno na podesan način.

2. Kupaonice s nitratnim solima

Član 6.

Pri električnom zagrijavanju grijačima u kupaonici sa nitratnim solima moraju biti cijevi grijača dovoljno uzdignute iznad dna kade i razmaknute toliko da je spriječeno skupljanje taloga između cijevi i dna kade.

Cijevi grijaćih tijela moraju biti dobro galvanski spojene sa metalnim tijelom kade, i s njim zajedno propisno uzemljene. Opor zaštitnog uzemljenja mora

odgovarati postojećim propisima o zaštiti od opasnosti od električne struje i mora se provjeravati prilikom periodičnih pregleda kade.

Član 7.

Za kontrolu temperature u kupaonicama sa nitratnim solima mora svaka kupaonica biti opremljena tačnim i sigurnim instrumentima za mjerenje temperature. Mjerenje temperature mora se vršiti najmanje na dva različita mjesta, a kod kada dužih od 2 m mora se broj instrumenata povećati razmjerno dužini kade.

Rezultat mjerenja temperature solne smjese na najkritičnijem mjestu za svaku kupaonicu, po potrebi posebno se automatski registrira na kontrolnom registarskom aparatu. Kontrolne vrpce sa podacima za posljednja tri mjeseca moraju se čuvati.

Kontrolni registarski aparat mora biti na vidnom mjestu nedaleko od kade i zaštićen od eventualnog prskanja vruće otopine soli.

Član 8.

Pri puštanju u rad kupaonice sa hladnom smjesom nitratnih soli, zagrijavanje mora se vršiti lagano do 220°C. Zagrijavanje punim kapacitetom može se vršiti tek kad je solna smjesa rastopljena.

Član 9.

Kupaonica sa nitratnim solima za kontrolu termičke obrade legura lakih metala mora imati, osim instrumenata za vizuelnu kontrolu temperature navedenih u članu 7. ovog pravilnika, još i posebne sigurnosne uređaje, i to:

1) signalni automatski optički električni uređaj koji pokazuje paljenjem bijelog svjetla da je kupaonica u radu;

2) signalni automatski optički električni uređaj koji pokazuje paljenjem crvenog svjetla da je temperatura solne nitratne smjese dostigla granicu za 10°C nižu od dopuštene (kod kristalizacionog žarenja 370°C, kod disperzionog kaljenja odnosno starenja 540°C);

3) signalni automatski električni zvučni i relejni uređaj koji uključuje alarmno zvonice ili sirenu uz istovremeno isključenje struje u svim grijačima kupaonice, čim temperatura solne smjese premaši dopuštenu granicu temperature za 20°C.

Reguliranje signalnih automatskih optičkih i zvučnih električnih uređaja na kupaonicama sa nitratnim solima smije vršiti samo za to ovlaštena osoba.

Član 10.

Kade kupaonice sa nitratnim solima, cijevi grijača i naprave za potapanje predmeta u solnu smjesu (košare, kliješta, šape i dr.) moraju biti izrađeni od materijala otpornog prema oksidiranju na visokim temperaturama (legirani čelik). Kade kupaonice moraju imati čvrste poklopce koji dobro i lako zatvaraju. Kod kada dužine veće od 2 m otvaranje i zatvaranje poklopcem treba da bude mehanizirano (pneumatsko, hidrauličko i dr.)

Kupaonice sa nitratnim solima moraju biti opremljene mehaničkim uređajem — dizalicom za spuštanje (potapanje) i dizanje (vađenje) predmeta. Konstrukcija tog uređaja mora osiguravati sigurno vršenje ovih operacija. Mjesto rukovaoca dizalice mora biti zaštićeno od eventualnog prskanja vruće soli.

Član 11.

Prostorija sa kupaonicama sa nitratnim solima treba da bude odvojena od drugih radnih prostorija.

Prostorija iz stava 1. ovog člana mora biti opremljena dobrom prirodnom a po potrebi, i umjetnom ventilacijom.

Član 12.

Pri upotrebi kupaonice sa nitratnim solima sa sadržajem kromnih soli (kalijev bikromat), moraju se štetni plinovi odstranjivati neposredno sa mjesta na kome se vrši hlađenje i pranje obrađenih metalnih predmeta. Obradeni predmeti moraju se nakon hlađenja dobro oprati vodenim mlazom od ostataka kromnih soli.

Otpadne vode s ostacima kromnih soli od pranja obrađenih predmeta i kade moraju se ispuštati u posebnu neutralizacionu jamu.

Član 13.

Kad se kupaonica sa nitratnim solima nalazi u radu, mora, osim automatske kontrole uređajima iz čl. 7. i 9. ovog pravilnika, imati i stalan nadzor stručne i za termičku obradu legura lakih metala dobro obučene osobe. Nad zagrijanom kupaonicom ta osoba mora vršiti nadzor u razmacima od najviše 2 sata i kad je struja u grijačima samo djelomično uključena radi održavanja temperature solne smjese iznad 300°C. Ovaj nadzor mora se, po potrebi, vršiti i noću. Od nadzoru može se odustati jedino kad je grijanje potpuno obustavljeno, i obustava grijanja utvrđena od rukovodioca pogona.

Član 14.

Sadržaj nitrata i alkalnost rastopljenih nitratnih soli kod procesa iz člana 2. ovog pravilnika moraju se kontrolirati kemijskom analizom. Alkalnost otopine soli, preračunata na kalijev karbonat, ne smije premašivati 1%. Ako se analizom ustanovi jači porast sadržaja nitrata u solnoj smjesi ili viša alkalnost nego što je predviđeno uputom proizvođača soli za određeni radni postupak, mora se odmah daljnje zagrijavanje kupaonice obustaviti, kupaonica isprazniti i kada kupaonice pažljivo pregledati.

Rokovi i način vršenja analize iz stava 1. ovog člana određuju se prema uputama proizvođača soli.

Član 15.

U kupaonici sa nitratnim solima ne smiju se ostavljati zaostali predmeti, kao: zakivci, vijci, matice, sitni alat i djelići od željeza, bakra i njihovih legura, kao i špan i cunder, niti stavljati šupljii alati i šupljii predmeti.

Voda, ulje i druge masnoće i nečistoće ne smiju dospjeti u kupaonicu kad je poklopac kade podignut.

Za vrijeme rada, na spuštenu poklopac kade ne smiju se stavljati nikakvi predmeti.

Član 16.

Lako zapaljivi predmeti (papir, drvo, krpe i sl.) ne smiju se držati u blizini kupaonice sa nitratnim solima. Za gašenje požara na kupaonici ne smije se upotrebljavati voda. Za slučaj požara mora biti pripremljen na podesnom mjestu u prostoriji aparat za gašenje suhim prahom, ili u dovoljnoj količini suh pijesak sa potrebnim alatom.

3. Sigurnost osoba u kupaonicama sa nitratnim solima

Član 17.

Na termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupaonicama sa nitratnim solima mogu raditi samo stručne osobe, starije od 18 godina, koje su dobro upoznate s eventualnim opasnostima pri tom radu i zaštitnim mjerama koje se moraju poduzimati. Pismene upute za rukovanje uređajima i pri radu, sastavljene prema uputama izvođača kupaonice i proizvođača soli, posebno za svaki primjenjivani termički postupak, moraju biti istaknute na vidnom mjestu u blizini kupaonice.

Član 18.

Radnicima i drugim osobama koje nisu zaposlene na termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupaonicama sa nitratnim solima, mora se zabraniti pristup u prostoriju sa kupaonicom i zadržavanje u blizini kupaonice.

4. Sredstva i oprema osobne zaštite na radu

Član 19.

Radnicima koji rade na termičkom obrađivanju legura lakih metala u kupaonicama sa nitratnim solima moraju se staviti na raspolaganje radi korištenja na radu odgovarajuća osobna zaštitna sredstva: azbestne pregače i azbestne rukavice, štitnik od plastične mase za zaštitu lica i očiju od prskanja vruće otopine smjese nitratnih soli pri šaržiranju i dešaržiranju, kao i pri spuštanju odnosno vađenju obrađivanog materijala.

Radnicima koji rade u prostoriji kupaonice moraju se staviti na raspolaganje maske za zaštitu od štetnih nitroznih plinova za slučaj pregrijavanja kupaonice. Maske s odgovarajućim filterima moraju stajati na lako pristupačnom mjestu i biti uvijek u ispravnom stanju.

II. PREGLEDI I ISPITIVANJA KUPAONICA

Član 20.

Prije puštanja u pogon kupaonice sa nitratnim solima radna organizacija dužna je pribaviti od ovlaštene stručne ustanove stručnu ocjenu u pogledu primjene zaštitnih mjera predviđenih odredbama ovog pravilnika.

Kupaonica sa nitratnim solima koja je puštena u pogon i koja radi podvrgavat će se periodičnom ispitivanju od strane ovlaštene stručne ustanove najmanje jednom u toku 24 mjeseca.

Član 21.

Kupaonicu sa nitratnim solima mora radna organizacija redovno svaka četiri mjeseca pregledati. Pri tom se mora kada kupaonice isprazniti, očistiti i pažljivo pregledati.

Izuzetno, kadu kupaonice koja je tek puštena u pogon mora radna organizacija isprazniti, očistiti i pregledati najkasnije poslije šest tjedana od dana puštanja kupaonice u pogon, ako uputom izvođača kupaonice nije drukčije određeno.

Kod kupaonice sa manjim sadržajem soli periodični pregledi vršit će se prema uputi izvođača kupaonice.

U toku pregleda iz stava 1. ovog člana, nakon praznjenja i čišćenja kade kupaonice mora se ustanoviti nije li nastupila korozija metalne površine kade i stvaranje slojeva oksida željeza (cunder). Tom prilikom moraju se pregledati površine grijaćih cijevi i ispravnost grijaćih elemenata, pirometara i termoregulatora, kao i ispitati funkcioniranje signalnog alarmnog uređaja.

Ako se u kupaonici tokom rada, a prije isteka roka za redovno praznjenje propisanog u stavu 1. ovog člana, stvori talog nečistoće koji nije moguće drukčije odstraniti, kada se mora isprazniti i talog ukloniti prema uputi proizvođača soli odnosno izvođača kupaonice.

Član 22.

O pregledima iz člana 21. ovog pravilnika radna organizacija dužna je voditi uredno evidenciju.

III. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 23.

Postojeće kupaonice sa nitratnim solima koje ne odgovaraju odredbi člana 11. ovog pravilnika, moraju se s njom uskladiti u roku od tri godine od dana

stupanja na snagu ovog pravilnika. Ostale zaštitne mjere propisane ovim pravilnikom moraju se provesti u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog pravilnika.

Član 24.

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje važiti član 86. Pravilnika o tehničkim i zdravstveno-tehničkim zaštitnim mjerama na radovima pri kemijsko-tehnološkim procesima (Prilog br. 9. »Službenog lista FNRJ«, br. 55/50).

Član 25.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SFRJ«.

Br. 160-56/65-9
Beograd, 15. listopada 1965

Savezni sekretar za rad,
Risto Džunov, v. r.

811.

Na osnovi člana 44. stav 2. Osnovnog zakona o doprinosima i porezima građana (»Službeni list SFRJ«, br. 32/64), savezni sekretar za financije izdaje

N A R E D B U

O IZMJENI NAREDBE O VISINI IZNOSA STRANE VALUTE IZ KOJEG SE NE PLAĆA DOPRINOS IZ OSOBNOG DOHOTKA IZ RADNOG ODNOSA

1. U Naredbi o visini iznosa strane valute iz kojeg se ne plaća doprinos iz osobnog dohotka iz radnog odnosa (»Službeni list SFRJ«, br. 9/65 i 20/65) u tački 2. u odredbi pod 1 pod a) riječi: »do 2.600 dinara« zamjenjuju se riječima: »do 4.333 dinara«.

U odredbi pod 1 pod b) i u odredbi pod 2 riječi: »do 1.125 dinara« zamjenjuju se riječima: »do 1.875 dinara«.

2. Ova naredba stupa na snagu idućeg dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SFRJ«.

Br. 1-3-12723/1
Beograd, 23. listopada 1965

Savezni sekretar za
financije,
Kiro Gligorov, v. r.

812.

Na osnovi člana 37. stav 2. Zakona o jugoslaven-skim standardima (»Službeni list FNRJ«, br. 16/60 i 30/62), savezni sekretar za industriju i trgovinu izdaje

N A R E D B U

O DONOŠENJU PROIZVOĐAČKIH SPECIFIKACIJA ZA KRMNE SMJESE I PREDSMJESE (PREMIKSE)

1. Proizvođačke privredne organizacije koje proizvode krmne smjese i predsmjese (premikse) navedene u čl. 147. i 148. Propisa o kvalitetu stočne hrane (Rješenje o Propisima o kvalitetu stočne hrane — »Službeni list SFRJ«, br. 42/64) dužne su za te proizvode donijeti proizvođačku specifikaciju.

Proizvođačka specifikacija donosi se prije pristupanja proizvodnji krmne smjese i predsmjese (premikse).

2. Proizvođačka specifikacija za krmne smjese i predsmjese (premikse) mora sadržavati:

1) naziv proizvoda i njegovo trgovinsko ime ako ga proizvod ima;

2) naziv (firmu) i sjedište proizvođača;

3) sirovinski sastav proizvoda izražen u mjernim jedinicama ili u postocima u odnosu na neto-količinu proizvoda;

4) sastav proizvoda dobiven kemijskom analizom;

5) kratak opis tehnološkog postupka za dobivanje proizvoda.

3. Ova naredba stupa na snagu po isteku 30 dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SFRJ«.

Br. 4472/1
Beograd, 18. listopada 1965.

Savezni sekretar
za industriju i trgovinu,
Hakija Pozderac, v. r.

813

Na osnovi člana 28. stav 2. Uredbe o načinu formiranja cijena i obračunavanju razlike u cijenama (»Službeni list SFRJ«, br. 33/65, 36/65 i 40/65), u suglasnosti sa saveznim sekretarom za financije, savezni sekretar za industriju i trgovinu izdaje

N A R E D B U

O IZMJENAMA I DOPUNAMA NAREDBE O POPISIVANJU ROBE I O OBRACUNAVANJU RAZLIKE U CIJENAMA U TRGOVINSKIM, PROIZVOĐAČKIM I DRUGIM ORGANIZACIJAMA

1. U Naredbi o popisivanju robe i o obračunavanju razlike u cijenama u trgovinskim, proizvođačkim i drugim organizacijama (»Službeni list SFRJ«, br. 33/65 i 41/65) u tački 10. stav 2. mijenja se i glasi:

»Ako je razlika u cijeni utvrđena na način iz člana 19. stav 1. Uredbe za jedne proizvode pozitivna a za druge negativna, trgovinska privredna organizacija izvršit će prebijanje između pozitivne razlike i negativne razlike i sa dobivenim saldom postupit će po stavu 2. odnosno 3. člana 19. Uredbe.«

Iza stava 2. dodaje se novi stav 3. koji glasi:
»Saldo iz stava 2. ove tačke trgovinska privredna organizacija pod 31. prosinca 1965. unosi u svoj poslovi fond ako je pozitivan, a pokriva iz svog rezervnog fonda ako je negativan.«

2. Tačka 20. mijenja se i glasi:
»20. Sa razlikom u cijeni utvrđenom po tač. 18. i 19. ove naredbe, proizvođačka privredna organizacija postupit će na način određen u tački 10. st. 2. i 3. ove naredbe.«

3. Ova naredba stupa na snagu idućeg dana od dana objavljivanja u »Službenom listu SFRJ«.

Br. 5121/1
Beograd, 15. listopada 1965

Savezni sekretar
za industriju i trgovinu,
Hakija Pozderac, v. r.

814.

Na osnovi člana 27. stav 2. Osnovnog zakona o sanitarnoj inspekciji (»Službeni list SFRJ«, br. 10/65), savezni sekretar za zdravstvo i socijalnu politiku propisuje

U P U T S T V O

O LEGITIMACIJI SANITARNIH INSPEKTORA

1. Sanitarnim inspektorima i drugim osobama ovlaštenim za vršenje određenih poslova sanitarnog